

комерційних чи кооперативних банків. Зокрема, банки могли б в цих проектах брати участь шляхом використання промислової іпотеки, яка поки що в нашій країні не набула належного поширення. А лізингові компанії займалися б лише передачею замовнику проекту у фінансовий лізинг комплектного устаткування.

Здійснення будівництва підприємств «під ключ» із застосуванням лізингу дозволить швидше оновити виробничий апарат українських підприємств, створить сприятливі умови для розвитку малого і середнього бізнесу, який отримуватиме готове для експлуатації підприємство, розширити виробництво імпортозамінної та іншої продукції, реалізувати на практиці інноваційні проекти, створити нові робочі місця. А в цілому це призведе до подальшого соціально-економічного розвитку країни.

УДК 338.1 (477) : [330.322.01+330.341.1]

І. М. Лазенко,

канд. екон. наук, доцент, професор кафедри
банківської справи,
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У період переходу від адміністративно-командної до ринкової моделі господарювання внаслідок послаблення управління, а частіше й злочинних і непрофесійних дій з боку представників владних структур економіка України, і насамперед сільське господарство, промисловість, морський і річковий флот, зазнали величезної руйнації, яка на тривалий час відкинула нашу країну далеко назад у порівнянні з радянським періодом. Так, якщо на початок 2010 р. світовий ВВП у порівнянні з 1990 р. виріс в 1,8 разу, в економічно розвинених країнах — в 1,6, а в країнах, що розвиваються, — у 2,8 разу, то в Україні він становив лише 63 % до його обсягу у 1990 р. [1].

Щоб остаточно не опинитися на узбіччі світового прогресу, в Україні ще у 1990-х роках було проголошено курс на реалізацію інноваційної моделі розвитку країни. Проте досі реальних кроків у цьому напрямку майже не зроблено. Це загрожує Україні опинитися в числі країн-аутсайдерів, хоча на початку її державної незалежності їй пророчили райдужні перспективи розвитку.

Українська наука і господарська практика створили немало інноваційних продуктів, які потребують тиражування шляхом репродуктивної діяльності. Науковий потенціал країни, який значно підірваний еміграцією вчених і фахівців за кордон, поки що спроможний і надалі продукувати інновації. Проте втілити їх у життя дуже важко, а то й неможливо. Основна причина — дефіцит фінансових ресурсів для реалізації інноваційної моделі розвитку.

Та критична ситуація, що склалася в країні, вимагає надзвичайних зусиль від нашого суспільства й максимальної мобілізації і концентрації ресурсів на реалізації інноваційної моделі розвитку. Насамперед, на наше переконання, слід визначити ті ніші у світовій економіці, яка досить швидко глобалізується, де Україна могла б зайняти передові позиції. Поряд з досить розвинутою авіа-космічною галуззю Україна внаслідок впровадження в практику інноваційних продуктів могла б добитися значних успіхів у розвитку сільського господарства, харчової промисловості, інформаційних технологій, приладобудування, виробництва медичної техніки і фармацевтики, санаторно-курортного лікування та деяких інших. Ці галузі не є особливо капіталоємними, а тому їх можна швидко вивести на передові позиції у світі. Але для цього необхідні відповідні фінансові ресурси.

Впродовж періоду державної незалежності України її владні структури намагаються залучити якомога більше іноземних інвестицій у різні галузі економіки країни. Але значних успіхів у цьому немає. Адже іноземний капітал не хоче виховувати собі конкурента, яким може стати для нього наша країна, та й у світі є немало інших сфер для ефективного вкладання інвестицій. При цьому слід враховувати й те, що іноземні інвестиції — це уступка права власності, а значить, і прибутку іноземному капіталу. Очевидно, іноземні інвестиції насамперед доцільно залучати тоді, коли вони супроводжуються трансфертом передової техніки. А основний упор необхідно робити на власні ресурси.

Для цього потрібно передусім створити інституційні структури для реалізації інноваційних інвестицій. У свій час автор висловлював пропозиції щодо створення і основних засад діяльності Українського банку реконструкції та розвитку (УБРР) [2]. Нарешті такий банк було створено на залишках ще не розкраденого колишнього Державного інноваційного фонду. Проте цей банк за своїм статусом не є державним, бо досить незначна частка його статутного капіталу належить кільком фізичним особам. Саме цей банк у разі реорганізації у державний за кваліфіковано-

го управління ним міг би стати основним інститутом фінансування і кредитування інноваційних проектів по всьому інноваційному циклу. І саме в ньому під жорстким державним контролем потрібно сконцентрувати фінансові ресурси країни для інноваційного розвитку.

На наш погляд, основними джерелами таких ресурсів могли б бути:

- 1) кошти державного бюджету, передбачені на інвестиції;
- 2) резервні фонди суб'єктів господарювання на період їх стійкого фінансового становища, які повинні зберігатися в УБРР на засадах примусової позики (такий захід був запроваджений в СРСР у 1924 р.), а також вільні суми амортизаційних відрахувань, які сьогодні переважно використовуються як джерело оборотного капіталу на шкоду розвитку підприємств;
- 3) залучені УБРР вклади і депозити юридичних і фізичних осіб, а також міжбанківські кредити, в першу чергу рефінансування з боку НБУ;
- 4) кошти, залучені з допомогою облігаційних позик;
- 5) власні кошти УБРР, які з часом будуть накопичуватися;
- 6) інші ресурси (кошти фонду зайнятості, пенсійних фондів, страхових і лізингових компаній, форфейтинг тощо).

Фінансування і кредитування інноваційних проектів УБРР зміг би здійснювати як самостійно, так і шляхом залучення приватного капіталу на засадах державного партнерства. Об'єкти інвестування повинні визначатися експертною комісією, яка має функціонувати при банку, в межах прийнятої в країні науково-технічної політики і погоджуватися з Урядом.

У державі також слід прийняти відповідне законодавство та створити сприятливі умови для діяльності венчурних фондів, які в інших країнах насамперед вкладають кошти в інноваційні проекти.

Не має стояти остеронь від реалізації інноваційної моделі розвитку економіки й НБУ. Він повинен доступними йому способами (рефінансування за рахунок емісійних ресурсів, послаблення вимог до обов'язкового резервування, як це уже в свій час практикувалося, тощо) стимулювати комерційні банки до кредитування інноваційних проектів.

Реалізація інноваційної моделі розвитку, на наше переконання, має стати національною ідеєю українського народу на найближчі десятиріччя. Вона згуртує суспільство і мобілізує його. Швидке реальне втілення зазначеної моделі зробить країну багатію й дозволить вирішити усі інші проблеми нашого суспільства. В результаті Україна займе достойне її місце на світовій арені.

Список літератури

1. Мунтіян В. Україна має добрі перспективи / Валерій Мунтіян // Урядовий кур'єр. — 2010, 4 серпня. — № 142. — С. 6.
2. Лазепко І. Український банк реконструкції та розвитку: проблеми створення і діяльності / Ігор Лазепко // Урядовий кур'єр. — 1999, 2 грудня. — № 226. — С. 5.

УДК 336.763

О. А. Лактіонова,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів
та банківської справи,

М. О. Житар,

молодший науковий співробітник
Донецький національний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ФОРМАЛЬНИХ ОБМЕЖЕНЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

У багатьох країнах банки виконують різну роль на ринку цінних паперів. У світовій практиці побудова банківських систем тягнє до двох основних моделей: сегментованої (американської) та універсальної (німецької). Специфіка зазначених систем характеризує різну роль комерційних банків на ринку цінних паперів. Сегментована система характеризується жорстким законодавчим поділом сфер діяльності кредитних інститутів: банківські операції (залучення грошових коштів, видача короткострокових кредитів) відокремлені від операцій, пов'язаних з інвестиціями в цінні папери та їх обслуговування. У свою чергу, при універсальній системі банки відповідно до законодавства можуть виконувати більш широкий спектр фінансових послуг, ніж просто здійснення банківської діяльності.

В Україні сьогодні розвиток банківської системи здійснюється в напрямку формування європейської моделі універсалізації банківських установ.

Однак, слід зазначити, що універсалізація банків має як свої переваги, так і недоліки (рис 1).

Поєднуючи інвестиційну діяльність та надання традиційних банківських послуг, фінансова установа, як будь-який інший суб'єкт господарювання, диверсифікує свою діяльність, заоща-